Prof. Sakari Melander
17.6.2025

**Kirjallinen lisäselvitys eduskunnan lakivaliokunnalle hallituksen esityksen (HE) 47/2025 vp johdosta**

1. Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt allekirjoittaneelta jäljempänä tarkemmin käsiteltäviin seikkoihin liittyvää kirjallista lisäselvitystä liittyen HE:ssä 47/2025 vp ehdotettuun sääntelyyn.

2. Lisäselvitystä pyydetään ensinnäkin siitä, tulisiko ilmaisu ”pitää yleisön saatavilla” selvyyden vuoksi lisätä ehdotetun rikoslain 11 luvun 10 b §:n tekotapatunnusmerkistöön vastaavalla tavalla kuin se on nykyisessä 10 §:ssä.

3. Ehdotetun säännöksen mukaan rangaistavaa olisi vakavan kansainvälisen rikoksen julkisesti tehty kieltäminen, puolusteleminen tai vakava vähätteleminen. Kiihottamista kansanryhmää vastaan koskevassa rikoslain 11 luvun 10 §:n mukaan rangaistavaa sen sijaan on tietynlaisen tiedon, mielipiteen tai muun viestin asettaminen yleisön saataville tai levittäminen muutoin yleisön keskuuteen taikka tiedon, mielipiteen tai muun viestin pitäminen yleisön saatavilla. Sanotun säännöksen tekotapoihin lisättiin vuonna 2010 ”asettaminen yleisön saataville” ja ”yleisön saatavilla pitäminen”. Tarkoitus oli varmistaa, että kriminalisointi soveltuu kyseisiin tekotapoihin (HE 317/2010 vp, s. 1/I, 12/I ja 39–40). Tarkoituksena oli myös varmistaa, että sääntely kattaa Euroopan neuvoston ns. Budapestin sopimuksen lisäpöytäkirjan 3 artiklassa asetetut velvoitteet (HE 317/2010 vp, s. 17–18 ja 39/II). Lisäksi aiemmin voimassa olleen säännöksen soveltamisessa oli ilmennyt epäselvyyttä siitä, oliko levittämisenä pidettävä myös aineiston pitämistä yleisön saatavilla (HE 317/2010 vp, s. 40/I).

4. Ehdotettu rikoslain 11 luvun 10 b § olisi 10 §:n tapaan jatkuvaluonteinen rikos, joka voidaan toteuttaa esimerkiksi verkkoon ladattavalla kirjoituksella. Tällöin teko olisi rangaistava niin kauan kuin kirjoitus on yleisön luettavana. Tällä olisi esityksen (HE. s, 31) mukaan vaikutusta esimerkiksi syyteoikeuden vanhentumisen ajankohtaan (ks. myös HE 317/2010 vp, s. 40/I). Korkeimman oikeuden ratkaisukäytännössä on kunnianloukkausrikoksen osalta katsottu, että syyteoikeuden vanhentuminen alkaa kunnianloukkaukseksi katsottavien väitteiden tullessa yleisön tietoon, koska kunnianloukkausta koskevasta säännöksestä, toisin kuin rikoslain 11 luvun 10 §:stä, ei seuraa, että kunnianloukkausrikoksen olisi aina katsottava jatkuvan, jos ilmaisu on yleisön saatavilla sen jälkeen, kun ilmaisu on ensi kerran esitetty (KKO 2024:3).

5. Esityksen (s. 31) mukaan ehdotetun rikoslain 11 luvun 10 b §:n on tarkoitus olla jatkuvanluonteinen rikos, jolla on esityksen mukaan vaikutusta syyteoikeuden vanhentumisen ajankohtaan. Edellä mainittu KKO:n ratkaisu huomioon ottaen ehdotetun säännöksen tekotapatunnusmerkkejä olisi tämän vuoksi syytä täsmentää niin, että viestin saatavilla pitäminen tulisi selkeästi tunnusmerkistössä rangaistavaksi. Tällä olisi merkitystä myös siltä kannalta, että vakavan kansainvälisen rikoksen kieltäminen ei tulisi voimassa olevaa sääntelyä suppeammin edellytyksin rangaistavaksi, kun tällainen teko voi tällä hetkellä tulla rangaistavaksi esimerkiksi kiihottamisena kansanryhmää vastaan.

6. Toiseksi lisäselvitystä pyydetään siitä, tulisiko holokausti mainita nimenomaisesti ehdotetussa rikoslain 11 luvun 10 b §:ssä.

7. Ehdotetun rikoslain 11 luvun 10 b §:n mukaan rangaistavaa olisi tunnustetun kansainvälisen tuomioistuimen lainvoimaisella ratkaisulla toteaman joukkotuhonnan, rikoksen ihmisyyttä vastaan, hyökkäysrikoksen tai sotarikoksen julkinen kieltäminen, puolusteleminen tai vakava vähätteleminen. Esityksen perusteluissa (HE, s. 32) tehdään selkoa siitä, mitä tuomioistuimia ilmaisulla tarkoitetaan. Holokaustia ei nimenomaisesti mainita Budapestin sopimuksen ensimmäisen lisäpöytäkirjan 6 artiklan tai EU:n rasismipuitepäätöksen 1 artiklassa. Holokaustia ei nimenomaisesti mainita myöskään Ruotsin uudessa asiaa koskevassa rikossäännöksessä (BrB 16:8.2). Selvää kuitenkin on, että edellä mainitut velvoitteet kattavat holokaustin (ks. myös HE, s. 12).

8. Nähdäkseni on selvää, että ehdotettu rikoslain 11 luvun 10 b kattaa holokaustin kieltämisen, puolustelun tai vakavan vähättelemisen rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen edellyttämällä täsmällisyydellä. Holokaustin nimenomainen mainitseminen säännöksen sanamuodossa ei ole nähdäkseni tarpeellista eikä myöskään Suomea sitovien asiaa koskevien oikeudellisten velvoitteiden edellyttämää.

Helsingissä 17.6.2025

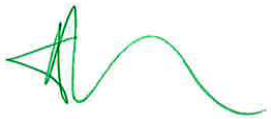

Sakari Melander
professori